

Bromölla kommun

KOMMUNAL FÖRFATTNINGSSAMLING Nr 132.1

Antagen/Senast ändrad

Gäller från

Dnr

KS 2024-08-28 § 208

2024-08-29

2023/529

RIKTLINJER FÖR BISTÅNDSINSATSER ENLIGT SOCIALTJÄNSTLAGEN

Stöd och omsorg

Typ av dokument Riktlinjer för biståndsinsatser enligt Socialtjänstlagen	Organisation/område Stöd och omsorg	Framtagen av Vård och omsorgsutskottets beredning	
Beslutad av Kommunstyrelsen	Datum för beslut 2024-08-28	Uppföljd	Reviderad
Ansvarig			

Inledning

Riktlinjen syftar till att vara en vägledning för myndighetsutövningen och verkställigheten av insatser. Riktlinjens innehåll är i vissa stycken hämtade från till exempel lagstiftning, författningssamlingar och allmänna råd. Därav kan formuleringar skilja sig åt i riktlinjen. Formuleringarna är i de flesta fall inte direkt citerade.

Bromölla kommuns riktlinjer bygger på de vägledande principerna, se nedan. Bistånd som ges i form av insatser enligt Socialtjänstlagen, SoL, inom Vård och Omsorg och Omsorg och Funktionsnedsättning ska vara förebyggande, kompletterande och individuellt utformade för att främja den enskildes självständighet.

Insatser enligt LSS hänvisas till gällande lagstiftning, föreskrifter och nationella riktlinjer.

Socialstyrelsens nationella värdegrund

Personer i behov av vård och omsorg ska i Bromölla kommun få den omsorgen, så att individen kan leva ett värdigt liv och känna välbefinnande under tiden för behovet av hjälp och stöd.

Vägledande principer

Begreppet **värdigt liv** kan innebära privatliv och kroppslig integritet, självbestämmande, delaktighet, individanpassning, insatser av god kvalitet och gott bemötande av den enskilde personen och dennes närstående. Kommunstyrelsen ska använda sig av Socialstyrelsen rekommenderade och evidensbaserade metoder i arbetet med den enskilde.

Verksamhet ska inriktas så att den enskilde känner **välbefinnande** med de insatser som ges. En känsla av trygghet och meningsfullhet.

Värdigt liv

Privatliv och kroppslig integritet:

Det kan gälla möjlighet till avskildhet, såväl det fysiska området exempel bostaden, som finkänslighet och diskretion vad det gäller den kroppsliga omsorgen. Att värna om den enskildes privatliv är att inte i onödan kommentera den enskildes personliga

Postadress

Bromölla kommun
Stöd och omsorg
Box 18
295 21 Bromölla

Besöksadress
Storgatan 48
Bromölla

Telefon 0456-82 20 00 vx
Fax 0456-82 21 10
E-post kommunstyrelsen@bromolla.se
Webbplats www.bromolla.se

Orgnr 212000-0894

bedömningar i fråga om till exempel kläder, utseende, möbler. Att ta hänsyn till en persons religion eller bakgrund.

Bestämningen av begreppet integritet kan variera mellan olika personer och kan förändras över tid. Kroppslig integritet innebär att den enskilde själv måste bestämma i frågor om den kroppsliga omsorgen till exempel avskildhet i samband med av- och påklädning, toalettbesök och annan kroppslig omvårdnad.

Självbestämmande:

Verksamheten ska respektera och stödja den enskildes självbestämmande och autonoma livsföring. Den enskilde ska kunna påverka den omsorg han eller hon får och även innehållet i ett beslut om bistånd och hur insatserna ska genomföras.

Individanpassning och delaktighet:

Individanpassad omsorg kan innebära att erbjuda omsorg på det språk/kommunikation den enskilde förstår eller omsorg som är kopplat till den enskilde personens identitet. Att beakta olikheter i kvinnors och mäns behov och önskemål, vara lyhörd för individens olika förutsättningar och behov utifrån kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Den enskilde ska ha tillgång till tydlig, saklig och korrekt information om olika former av omsorg, vård, sociala och kulturella aktiviteter mm för att kunna vara delaktig och påverka sin vardag. Den enskilde ska kunna känna sig trygg med att framföra sina åsikter vilket kräver att personalen har ett förhållningssätt som inbjuder till det.

Insatser av god kvalitet:

Vården och omsorgen som ges ska vara av god kvalitet, vilket förutsätter tillgång till personal med lämplig utbildning och kompetens. Personalen behöver ha god kännedom om den enskildes vanor samt omsorgs- och vårdnadsbehov. Vård och omsorg av god kvalitet kan till exempel innebära näringsriktiga måltider som kan intas i lugn och ro, spridda över dygnet så att avstånden mellan måltiderna inte blir för långa.

Gott bemötande:

Ett gott bemötande förutsätter kunnighet, lyhördhet och empati för att kunna lyssna till den enskilde, ta sig tid att samtala, att ge besked i god tid och att hålla överenskomna tider. Ett gott bemötande kräver att samtalen förs på ett språk/kommunikation som personen förstår.

Välbefinnande

Trygghet:

En viktig del inom välbefinnandet är att den enskilde känner sig trygg. Så långt som det är möjligt är det verksamhetens ansvar att erbjuda en trygg miljö med god vård och omsorg så att den enskilde kan uppleva välbefinnande även om den enskilde har ett omfattande omsorgsbehov. Det är viktigt med kontinuitet och pålitlighet i hur omsorgen bedrivs och i dess vardagliga rutiner så att den enskilde inte försätts i situationer som kan skapa oro och ovisshet. Trygghet kan innebära information om förändringar, att ha ett trygghetslarm, påverka förändringar, att inga oönskade kommer in i bostaden. Ett bemötande med respekt, visad hänsyn, lyhördhet och vänlighet skapar trygghet för den enskilde.

Meningsfullhet:

Välbefinnande innebär även att den enskilde känner meningsfullhet i tillvaron. Förutsättningar bör skapas som ger livsmod, livsglädje och en känsla av sammanhang. Meningsfullhet innebär även att den enskilde kan leva enligt sin kultur, livsåskådning och tro. Att personalen stödjer den enskilde att upprätthålla kontakter och gemenskap med till exempel närstående, vänner eller med föreningslivet. Viktigt att biståndsbedömningarna uppmärksammar den enskildes behov av socialt innehåll.

Barnkonventionen

Sedan 1 januari 2020 är Barnkonvention lag i Sverige och kallas för Barnrättslagen. Barnkonventionen som svensk lag innebär att det enskilda barnets rättssäkerhet stärks och att barnets bästa kommer i främsta rummet på ett tydligare sätt. Dessutom stärks barns rättigheter och ställning.

Rätten till bistånd enligt 4 kapitlet 1 § Socialtjänstlagen (SoL)

Samtliga biståndsbedömningar görs med stöd av Socialtjänstlagens 4 kap 1 §. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd för sin försörjning och livsföring i övrigt. Kommunen får enligt 8 kap 2 § SoL ta ut skäliga avgifter för de insatser som utförs.

Skälig levnadsnivå

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Begreppet skälig levnadsnivå beskriver den nivå av levnadsstandard som lagen garanterar. Varje kommun har själv ansvar för att utforma biståndet så att det passar de lokala förutsättningarna. I denna riktlinje anges Bromölla kommuns ambitionsnivå. Begreppet ger inte en absolut rätt till viss insats utan anger en riktning med en individuell bedömning i varje enskilt fall.

Eget ansvar

Syftet med lagstiftningen är att garantera enskilda människor stöd som de är i behov av när detta inte kan tillgodoses av dem själva eller av någon annan. Kommunen får inte börja utreda hjälpbehov innan den enskilde har ansökt om bistånd. Den enskilde har alltid rätt att tacka nej till en insats. Arbetet ska inriktas på att den enskilde behåller ansvaret eller succesivt tar tillbaka ansvaret över sin egen situation. Insatserna ska stärka den enskildes förmåga till ett självständigt liv.

Socialtjänsten/biståndshandläggaren ska vid första kontakt informera både om biståndsbedömda insatser, servicetjänster och samhällets övriga utbud till exempel träffpunkter eller mötesplatser, anhörigstöd, bostadskö, seniorlägenheter, frivilligorganisationer och hushållsnära tjänster.

Sammanboende äkta makar har en förpliktelse att bistå varandra med de sysslor som förekommer i ett hem (äktenskapsbalken 1 kapitlet 2 §). Sambor och hemmaboende vuxna barn ska likställas med personer som är gifta. I praktiken innebär det att man som sammanboende har ett gemensamt ansvar för skötseln av hushållet. Däremot kan integritetsnära behov, exempelvis få hjälp att klä sig och tvätta sig, inte ses som ett gemensamt ansvar.

Anhörigperspektiv

Anhörigperspektivet ska beaktas av all personal såväl vid myndighetsutövning som i verkställighet. Den som vårdar en person i hemmet kan få stöd och möjlighet till egen tid genom olika former av så kallat anhörigstöd exempel avlastning, växelvård.

Barnrättsperspektivet ska beaktas i alla fall där barn förekommer i hushållet. Barnet ska utifrån barnets ålder och mognad informeras om vad insatser från vård och omsorg innebär.

I de hushåll där det förekommer barn ska alltid en barnkonsekvensanalys göras.

Våld i nära relation

Hemmet är den vanligaste platsen där våld i nära relation förekommer, både män och kvinnor är utsatta för våld. Framför allt är äldre kvinnor särskilt utsatta eftersom våldet ofta tolkas som en försummelse utifrån oförmåga eller utmattning hos en anhörig. Inom omsorgen är det viktigt att fånga upp signaler och ställa frågor om våld enskilt. Att ha en demenssjukdom ökar risken för att utsättas för våld.

Framtidsfullmakt

En framtidsfullmakt är en skriftlig fullmakt som någon (fullmaktsgivaren) ger åt en fysisk person (fullmaktshavaren) att företräda fullmaktsgivaren för det fall han eller hon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något liknande förhållande varaktigt och i huvudsak inte längre har förmåga att ha hand om de angelägenheter som fullmakten avser. Fullmakten ska för att gälla, vara undertecknad av fullmaktsgivaren och bevitnad.

Överförmyndare får besluta att framtidsfullmakten helt eller delvis inte längre får brukas av fullmaktshavaren.

[Vad gör en god man? - Bromölla Kommun \(bromolla.se\)](https://www.bromolla.se)

Individens behov i centrum, IBIC

Kommunstyrelsen Bromölla kommun har 2017 tagit beslut om att hela Stöd och omsorg ska handläggas och dokumenteras utifrån IBIC, Individens behov i centrum.

Individens behov i centrum är ett arbetssätt för att beskriva resurser, behov och mål för personer med behov av stöd i det dagliga livet, oavsett ålder eller funktionsnedsättning, utifrån Socialtjänstlagen, SoL och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Individens behov i centrum, IBIC, är ett stöd till socialtjänsten att arbeta systematiskt och dokumentera strukturerat med ett gemensamt språk. Individens behov i centrum beskriver och dokumenterar den enskildes behov, resurser, mål och resultat. Det gemensamma synsättet och språket utgår från WHO:s International Classification of Functioning, Disability and Health, ICF, betydelse. IBIC beskriver individers behov på ett likvärdigt sätt i hela landet vilket bidrar till en rättssäkerhet för individen.

Livsområden i IBIC

För att beskriva individens resurser, behov och mål kan samtliga nio kapitel inom aktiviteter och delaktighet i ICF användas.

- *Allmänna uppgifter och krav*-området handlar främst om hur personen förvärvar färdigheter, löser problem och fattar beslut.
- *Kommunikation*- kommunikation genom tecken, språk och symboler. Området handlar främst om att kunna göra sig förstådd eller att ta emot information. Hur individen tar emot och förmedlar budskap, genomför samtal och förmågan att använda olika kommunikationsmetoder.
- *Förflyttning*-området handlar främst om att kunna röra sig. Förmågan att kunna ändra kroppsställning, förflytta sig från en plats till en annan, att bära, flytta eller hantera föremål, gå, springa eller klättra och att använda olika former av transportmedel.
- *Personlig vård*-personlig vård, att tvätta och torka sig själv, ta hand om sin kropp och kroppsdelar, klä sig, äta och dricka samt att sköta sin egen hälsa.
- *Egenvård*-den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd med utförandet av egenvård. Egen vård blir aktuellt när den som har ordinerats en insats inom hälso- och sjukvården har bedömt att den enskilde själv eller med hjälp av någon annan kan utföra insatsen.
- *Hemliv*- att genomföra dagliga hushållssysslor och uppgifter, skaffa varor och tjänster exempelvis handla mat, kläder och husgeråd. Handlar även om hur man bereder måltider och hur man till exempel utför städ och tvätt, underhålla bostaden, hjälpmedel eller fordon eller om att ta hand om ett djur samt hur man kan bistå andra.
- *Mellanmänskliga interaktioner och relationer*- för den som på grund av nedsatt funktionsförmåga behöver stöd med att upprätthålla kontakter med familj/vänner, frisör, fotvård, andra myndigheter, sjukvårdsinrättningar mm.
- *Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv*- formell eller informell utbildning, hur man skaffar, behåller och avslutar ett arbete. Det grundläggande ekonomiska i vardagen- att hantera pengar för att exempelvis köpa mat eller tjänster. Koll på egna ekonomiska tillgångar.
- *Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv*-vad som krävs och hur man klarar att engagera sig i ett organiserat socialt liv utanför familjen. Rekreation och fritid, religion och andligt liv, att rösta vid allmänna val.

Ytterligare två områden ingår i det som kallas livsområden i IBIC.

- *Känsla av trygghet är en kroppsfunktion*- känslor, tankar till exempel trygghet, lycka kärlek, rädsla ilska, spänning ångest, glädje och sorg.
- *Personligt stöd från person som vårdar eller stödjer en närstående är en omgivningsfaktor*-när frågeställningen även avser indirekt stöd eller avlösning till den person som vårdar eller stödjer den enskilde exempelvis avlösning i hemmet eller växelvård.

Digitala tjänster och välfärdsteknik

Med välfärdsteknik kan nya omsorgstjänster införas för att hjälpa personer att leva självständigt, bo kvar hemma samt känna sig trygga och delaktiga i samhället. Att använda välfärdsteknik handlar mycket om att utveckla nya arbetssätt och mindre om att hantera teknik.

Bromölla kommun erbjuder välfärdsteknik och digitala tjänster som är beprövad och säkerställd. Välfärdsteknik och digitala tjänster ska i första hand erbjudas som insats.

Skötsel av husdjur

Omsorg av husdjur ingår inte skäligen levnadsnivå vilket framgår i flera domar avgjorda i Förvaltningsrätt och Kammarrätt (RÅ 1992 ref.42).

På särskilt boende är det i Bromölla kommun inte tillåtet att hålla husdjur. Certifierade vårdhundar/tjänstehundar omfattas ej av denna regel.

Om någon är beviljad hemtjänst kan i ett akut läge omsorg om husdjur beviljas om inte nätverk, grannar eller en annan person, kan ge omsorg om husdjuret. Bistånd för skötsel av husdjur beviljas under högst 5 dagar.

Verksamheten har skyldigheter utifrån lex Maja som trädde i kraft 1 april 2019. Lex Maja innebär att en sekretessbrytande bestämmelse vid vanvård av djur träder i kraft så att hälso- och sjukvårdspersonal och socialtjänst får lämna uppgifter om djurskyddsproblem vidare till den berörda kontrollmyndigheten.

De sekretessbrytande bestämmelserna ska även gälla när personer inte längre kan ta hand om sina djur själva. I första hand ska bristen försöka åtgärdas i samråd med den som bor med djuret (10 kap. § 20 a Offentlighets- och sekretesslag, 2009:400).

Parboende

Från och med 1 november 2012 ingår det i skäligen levnadsnivå att den som har beviljats särskilt boende ska kunna fortsätta att sammanbo med sin make eller sambo enligt 4 kap 1 c § Socialtjänstlagen.

En förutsättning för att paret ska ha rätt att sammanbo i ett särskilt boende är att paret varaktigt har sammanbott eller om den ena parten i paret redan bor i ett sådant boende, att paret dessförinnan varit sammanboende. En annan förutsättning är att båda parter vill fortsätta att bo tillsammans i ett särskilt boende.

Om båda makarna är i behov av särskilt boende föreligger rätt till parboende enligt bestämmelsen i 2 kap. 2 § SoF. I dessa fall kan var och en av makarna för egen del ansöka om särskilt boende och om det så önskas, även begära att de ska beredas plats på samma särskilda boende.

Medboende

Rätten till medboende inträder när den ena partnern är i behov av ett särskilt boende, båda kan ansöka men vid bedömningen utgår man från den enskildes, som beviljats särskilt boende, skäligen levnadsnivå. En förutsättning för att paret ska ha rätt att sammanbo i ett särskilt boende är att paret varaktigt har sammanbott. En annan förutsättning är att båda parter vill fortsätta att bo tillsammans i ett särskilt boende.

Den medboende har genom beslutet inte beviljats några insatser och får klara sig på egen hand på samma sätt som om personen skulle bo i ett eget boende. Det gäller såväl matlagning som tvätt, städning med mera.

Parterna ska informeras om vad som händer när biståndsbehovet gällande medboenden upphör, till exempel om den medboenden flyttar ut eller om parten som är i behov av särskilt boende är i behov av ett annat boende eller avlider. Beslutet om medboende upphör att gälla från det datum som händelsen inträffar och avtalet sägs

upp för den medboende som får flytta till annan bostad (Se rutin gällande besittningsrätt).

Tandvårdsintyg (Grönt kort)

Tandvårdsintyg kan utfärdas till personer med omfattande behov utifrån tandvårdsenhetens regelverk. Det krävs att sjukdomen varat längre än ett år och att den medfört en omfattande funktionsnedsättning som påverkar din dagliga livsföring. Det innebär att du behöver socialt stöd och omsorg i kombination med psykiatrisk och/eller somatisk vård.

Tandvårdsintyg utfärdas i första hand av den profession inom Region eller kommun, som har bäst kännedom om personen. Tandvårdsintyg kan också utfärdas av sjuksköterska eller biståndsbedömare efter genomgången tandvårdsutbildning.

Boendestöd

Boendestöd är när personal kommer hem och ger stöd i det ordinära boendet. Boendestödet är en praktisk, pedagogisk, rehabiliterande och social insats. Målgruppen är främst personer med funktionsnedsättning.

Boendestödet anpassas till den enskildes behov av och möjligheter att utveckla ett fungerande vardagsliv. Både hemtjänst och boendestöd är insatser som beslutas enligt SoL. Hemtjänst kan alltså vara ett alternativ för stöd i det ordinära boendet.

Boendestödet ska beviljas och verkställas vid de tider och tillfällen som medborgaren har behov av insatsen.

Fast omsorgskontakt

Den 1 juli 2022 infördes en ny bestämmelse i SoL, med krav på att den som har hemtjänst ska erbjudas en fast omsorgskontakt, om det inte bedöms vara uppenbart obehövligt. Från och med den 1 juli 2023 får endast den som har ett bevis om rätt att använda yrkestiteln undersköterska utses till fast omsorgskontakt.

Alla omsorgstagare som är beviljade hemtjänst, undantaget de som endast har trygghetslarm, ska erbjudas en fast omsorgskontakt. Alla som är beviljade särskilt boende och korttidsvistelse ska erbjudas en kontaktansvarig. Syftet med fast omsorgskontakt är att göra omsorgen utifrån biståndshandläggares beslut individanpassad, skapa kontinuitet, trygghet och samordning. Kontaktansvarig har en liknande roll som fast omsorgskontakt men den rollen är inte reglerad i SoL.

Handläggning/verkställighet/uppföljning

Handläggaren ansvarar för att beslut följs upp. Verkställigheten ansvarar för att påkalla behov av uppföljning.

Överklagan

Om den som ansöker om bistånd inte är nöjd med sitt beslut ska de erbjudas information om möjligheten att överklaga. Biståndshandläggaren ska om den som ansökt önskar det, vara behjälplig vid en eventuell överklagan. Information kring överklagande ska framgå av alla, helt eller delvisa avslagsbeslut. Det är angivet att en överklagan måste lämnas in till kommunen inom tre veckor från det att beslutet togs del av.

Anmälningsskyldighet

Missförhållanden, lex Sarah

Medarbetare inom socialtjänsten och LSS är skyldiga att rapportera misstanke eller kännedom om missförhållanden som rör enskilda personer som får insatser inom verksamheten. Detta gäller även i situationer där det finns en påtaglig risk för missförhållanden. Skyldighet att rapportera regleras av lex Sarah, rutiner för lex Sarah finns fastställda inom verksamheten. I fall av allvarliga missförhållanden eller då en påtaglig risk för allvarliga missförhållanden föreligger, ska ansvarig nämnd omedelbart anmäla till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

När djur far illa, lex Maja

Det är tillåtet att bryta sekretessen när det gäller djur som uppenbart utsätts för omsorgssvikt eller misshandel. Enligt 10 kap. 20 a § i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), är det tillåtet att rapportera sådana fall till länsstyrelsen eller polisen. Detta gäller endast personal (exempel biståndshandläggare, hemtjänst) som under sin arbetstid stöter på sådana här situationer. Detta är en möjlighet inte en skyldighet.

Kommunens ansvar för Hälso- och sjukvård

Kommunens -hälso- och sjukvårdsansvar framgår av HSL. Det kommunala hälso- och sjukvårdsansvaret omfattar de som bor i vissa särskilda boendeformer eller deltar i dagverksamheten efter beslut enligt Socialtjänstlagen, SoL, eller lagen om stöd till vissa funktionshindrade, LSS, Kommunen ansvarar för Hälso- och sjukvård upp till och med sjuksköterskenivå.

Egenvård

Egenvård är hälso- och sjukvårdsåtgärder, enligt Hälso- och sjukvårdslagen. Legitimerad personal har i samråd med patienten bedömt att patienten själv eller med hjälp av någon annan kan utföra vården. Egenvård innebär att patienten tar en aktiv roll i valda delar av sin vård och behandling.

Förebyggande och främjande verksamheter

Servicetjänster såsom träffpunkter ska finnas lättillgängliga för kommunens invånare. Servicetjänsterna kräver inget biståndsbeslut. Respektive verksamhet har olika inriktningar och kompetenser, för att möta och stödja kommuninvånare som till exempel har kognitiv svikt, demens och psykiska funktionsvariationer.

Dagcentraler är mötesplatser för kommunens invånare med syftet till social stimulans med ett aktivitetstinnehall.

Uppsökande verksamhet

Det är invånaren fyller 77 år erbjuds ett informationssamtal i hemmet. Syftet med samtalet är att ge information utifrån ett antal givna frågor hur invånaren tänker inför framtiden, för att kunna bibehålla hälsa och självständighet.

Förenklad handläggning

Socialnämnden får utan föregående behovsprövning erbjuda hemtjänst till äldre personer. Utifrån 4 kap. 2 a § 1:a st Socialtjänstlagen avser hemtjänst, som är ett

samlingsbegrepp, serviceuppgifter, personlig omvårdnad och trygghetslarm och kan tillhandahållas på ett förenklat sätt enligt 4 kap. 2 a § SoL.

Förenklad handläggning kan användas till alla som innevarande år fyllt 80, är folkbokförda i Bromölla kommun och som enbart har behov av:

- trygghetslarm
- digitala inköp från livsmedelsbutiker via hemhandling
- och/eller matdistribution från det kommunala tillagningsköket